



ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

Χ Α Ι Ρ Ε Τ Ι Σ Μ Ο Σ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ κ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ «ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ – ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ – ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥ»

Ἐξοχώτατοι ἐκπρόσωποι τῶν ἀρχῶν,
Ἀξιότιμοι συγγραφεῖς καὶ ἐπιστημονικοὶ συντελεστὲς τοῦ ἔργου,
Κυρίες καὶ κύριοι,

Μὲ ἰδιαίτερη τιμὴ, μὲ συνείδηση ποιμαντικῆς καὶ θεσμικῆς εὐθύνης ἀπευθύνω τὸν παρόντα χαιρετισμὸ μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς παρουσίας τοῦ βιβλίου «Τεχνητὴ Νοημοσύνη, Ἀνθρώπινα Δικαιώματα, Δημοκρατία καὶ Κράτος Δικαίου». Ὁ τίτλος τοῦ ἔργου ἀποτυπώνει εὐστοχα ἓνα ἀπὸ τὰ πλέον κρίσιμα σταυροδρόμια τῆς ἐποχῆς μας, ὅπου ἡ ραγδαία τεχνολογικὴ ἐξέλιξη συναντᾷ τὶς θεμελιώδεις ἀξίες τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ, τῆς ἐλευθερίας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀξιοπρέπειας τοῦ προσώπου.

Ἡ Ἐκκλησία, πιστὴ στὴν ἀποστολὴ της μέσα στὴν ἱστορία, δὲν στέκεται ἐχθρικὰ ἀπέναντι στὴν ἐπιστημονικὴ πρόοδο, οὔτε υἱοθετεῖ ἓναν φοβικὸ λόγο ἔναντι τῆς τεχνολογίας. Ἀντιθέτως, διαλέγεται δημιουργικὰ μὲ τὴν ἐπιστήμη, ἀναγνωρίζοντας ὅτι κάθε αὐθεντικὴ γνῶση ἀποτελεῖ δωρεὰ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο. Ὅπως χαρακτηριστικὰ σημειώνει ὁ Μέγας Βασίλειος, «οὐκ ἐναντία ἢ πίστις τῇ γνῶσει, ἀλλὰ φύλαξ αὐτῆς». Ἡ θεολογία καὶ μάλιστα στὴν σύγχρονη

έκφρασή της συνομλεί όχι για να καταργήσει την έπιστήμη, αλλά για να τροχοδρομεί προσανατολισμένη στον όρθο σκοπό της.

Οί σύντομες σκέψεις μου λαμβάνουν άφορμή από κάποιες σοβαρές φράσεις που ήδη άλιεύουμε από την Είσαγωγή του παρόντος πονήματος. Πρώτον, «ή ανθρώπινη διάνοια πάντοτε δημιουργεί τὰ τεχνητὰ έπιτεύγματα». Πράγματι, ή τεχνητή νοημοσύνη δέν είναι αὐθύπαρκτη όντότητα, αλλά προϊόν της ανθρώπινης διάνοιας, της δημιουργικότητας και της έλευθερίας. Ό άνθρωπος, πλασμένος «κατ' εικόνα Θεού», είναι κλητός στη δημιουργία, όχι όμως στην αὐτονόμηση από τον Δημιουργό. Η πατερική παράδοση τονίζει, ότι ή διάνοια άποτελεί χάρισμα, τὸ όποίο προϋποθέτει εὐθύνη και διάκριση. Ό άγιος Γρηγόριος ό Θεολόγος προειδοποιεί ότι «οὐ πάσα δύναμις και συμφέρει», θέτοντας ήδη από τους πρώτους αιώνες τὸ ζήτημα τῶν όρίων της ανθρώπινης δυνατότητας.

Στὸ πλαίσιο αὐτό, ή τεχνητή νοημοσύνη όφείλει να νοείται ως εργαλείο στην ύπηρεσία του ανθρώπου και όχι ως μηχανισμός υποκατάστασης του ανθρώπινου προσώπου ή της ήθικης κρίσης. Έδῶ άκριβῶς συναντώνται ή θεολογική ανθρωπολογία με τον θεσμικό και νομικό λόγο. Τὰ ανθρώπινα δικαιώματα, ή δημοκρατία και τὸ κράτος δικαίου θεμελιώνονται στην άναγνώριση της μοναδικότητας και της άπαραβίαστης άξίας κάθε ανθρώπου, ανεξαρτήτως χρησιμότητας, άποδοτικότητας ή ψηφιακής καταγραφής.

Δεύτερη φράση ότι «ή τεχνολογία στην καλή της χρήση μπορεί να άνταποκριθεί σέ πιεστικές προκλήσεις όπως οί ασθένειες, ή φτώχεια, ή περιβαλλοντική υποβάθμιση και οί ανθρώπινες παθογένειές μας». Η διαπίστωση αὐτή βρίσκει σύμφωνη τόσο την Έκκλησία όσο και τή σύγχρονη συνταγματική και διεθνή έννομη τάξη. Η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να συνδράμει στην προάσπιση του δικαιώματος στην υγεία, στην κοινωνική συνοχή, στην προστασία του περιβάλλοντος, άκόμη και στη διαφάνεια της δημόσιας διοίκησης. Όταν ή τεχνολογία ύπηρετεί τον άνθρωπο, τότε καθίσταται μέσο κοινωνικής δικαιοσύνης και άλληλεγγύης. Όστόσο, ή ιστορική έμπειρία και ή τραγική σοφία του έλληνικού πολιτισμού μας υπενθυμίζουν ότι ή πρόοδος χωρίς ήθος

έγκυμονεί κινδύνους. Τρίτη φράση: «ή ανθρώπινη αλαζονεία όδηγεί κατὰ τὸ πρότυπο τῆς τραγωδίας στὴν Ὑβρη καὶ στὸ τέλος ἐπέρχεται ἡ Νέμεσις». Ἡ προειδοποίηση αὐτὴ ἀποκτᾶ ιδιαίτερη βαρύτητα στὴν ἐποχὴ τῆς ἀλγοριθμικῆς ἐξουσίας, τῆς μαζικῆς ἐπιτήρησης καὶ τῆς αὐτοματοποίησης ἀποφάσεων ποὺ ἐπηρεάζουν ἀνθρώπινες ζωές. Ὄταν ἡ τεχνητὴ νοημοσύνη λειτουργεῖ χωρὶς δημοκρατικὸ ἔλεγχο, χωρὶς λογοδοσία καὶ χωρὶς σεβασμὸ στὰ θεμελιώδη δικαιώματα, τότε ἀπειλεῖται ὁ ἴδιος ὁ πυρήνας τοῦ κράτους δικαίου.

Καὶ ἐδῶ ἡ πατερικὴ σκέψη μίλησε ἀπὸ αἰώνων μὲ ιδιαίτερη σαφήνεια γιὰ τὸν κίνδυνο τῆς ὕβρεως. Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς ἐπισημαίνει ὅτι «ἡ γνώση ἀποκόπτεται ἀπὸ τὴν ἀλήθεια ὅταν δὲν συνοδεύεται ἀπὸ ἀγάπη». Ἡ τεχνολογία, ἀποσυνδεδεμένη ἀπὸ τὴν ἠθικὴ, παύει νὰ εἶναι διακονία καὶ μετατρέπεται σὲ ἐξουσία. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀντιτίθεται στὴν πρόοδο, ἀλλὰ καλεῖ σὲ μετάνοια νοοτροπίας, σὲ ἐπαναφορὰ τοῦ ἀνθρώπου στὸ κέντρο κάθε τεχνολογικῆς ἐπιλογῆς.

Ἔτσι ἀνακύπτει τὸ κρίσιμο ἐρώτημα: «Ποιά χαρακτηριστικὰ πρέπει νὰ ἔχει ἡ ἀνθρώπινη συνείδηση προκειμένου νὰ διαχειριστεῖ μὲ τρόπο ἐπωφελῆ γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα τὴν τεχνητὴ νοημοσύνη;». Ἡ ἀπάντηση δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι μονοδιάστατη. Ἀπαιτεῖται συνείδηση φωτισμένη ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, ταπείνωση ἔναντι τῶν ὁρίων τῆς ἀνθρώπινης γνώσης, ὑπευθυνότητα ἀπέναντι στὶς μελλοντικὲς γενεές καὶ σεβασμὸς στὴν ἐλευθερία τοῦ προσώπου. Ὅπως διδάσκει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, «οὐ τὰ πράγματα ἀμαρτάνει, ἀλλὰ ἡ χρήσις αὐτῶν».

Τὸ κυκλοφοροῦμενο βιβλίό συμβάλλει οὐσιαστικὰ στὸν ἀναγκαῖο αὐτὸν διάλογο μεταξὺ ἐπιστήμης, δικαίου καὶ ἠθικῆς. Ἀναδεικνύει ὅτι ἡ τεχνητὴ νοημοσύνη δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς τεχνικὸ ζήτημα, ἀλλὰ βαθύτατα πολιτικό, νομικὸ καὶ πνευματικὸ πρόβλημα. Μᾶς καλεῖ ὅλους νὰ σκεφτοῦμε συλλογικά, δημοκρατικὰ καὶ μὲ σεβασμὸ πρὸς τὸν ἄνθρωπο, ὥστε ἡ πρόοδος νὰ μὴ μεταβληθεῖ σὲ ἀπειλή.

Πράγματι, ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ φίλοι, ἐν ὧσφ ἐμεῖς συζητοῦμε μὲ πνεῦμα γόνιμου διαλόγου καὶ μὲ ἀφορμὴ ἓνα ἐπιστημονικὸ πόνημα περὶ

τῆς τεχνητῆς νοημοσύνης, σὲ ἄλλα σημεία τοῦ πλανήτη μας, ἐγγύτερα ἢ πρὸ μακριά, ἐφαρμόζονται τὰ δεδομένα τῆς τεχνητῆς νοημοσύνης σὲ ὀπλικά συστήματα, οἰκονομικά μοντέλα καὶ πολιτικο-νομικά σχέδια ποὺ ἀπαξιώνουν ἕως θανάτου τὸ «μέτρον πάντων τῶν χρημάτων», τὸν ἄνθρωπο.

Ἐξ αἰτίας αὐτῶν, εὐχομαι ὁλόθερμα, τὸ συλλογικὸ ἔργο αὐτὸ νὰ ἀποτελέσει πολύτιμο ἐργαλεῖο προβληματισμοῦ καὶ εὐθύνης, συμβάλλοντας στὴ διαμόρφωση ἐνὸς πλαισίου ὅπου ἡ τεχνητὴ νοημοσύνη θὰ ὑπηρετεῖ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, τὴ δημοκρατία καὶ τὸ κράτος δικαίου. Καὶ προσεύχομαι ὥστε ὁ Θεὸς νὰ φωτίζει ὅλους μας, ὥστε τὰ ἔργα τῆς ἀνθρώπινης διανοίας νὰ γίνονται ἀφορμὴ ζωῆς, δικαιοσύνης καὶ εἰρήνης, καὶ ὄχι αἰτία νέων μορφῶν δουλείας.

Σὰς εὐχαριστῶ.